

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

2023-01-12 Nr. NV-66

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-22-2286 TAIS-22-16621(2)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-500 2, 3, 10, 12 IR 17 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1104 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 8 IR 24 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1105		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2021-12-29	<i>Žemės ūkio ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Nutarimo projektu siekiama **pateikti Seimui Vyriausybės išvadą – pritarti** Seimo narių A. Gedvilienės, M. Ošmianskienės, S. Gentvilo, A. Vyšniausko, L. Jonausko, L. Girskienės, L. Savicko, R. Miliūtės, P. Kuzmickienės, R. Morkūnaitės-Mikulėnienės, L. Kasčiūno, V. Kernagio, R. Vaitkaus, M. Maldeikio, A. Valinsko, I. Haase, D. Asanavičiūtės, I. Pakarklytės, M. Danielės, M. Lingės, T. Bičiūno, A. Petrošiaus, E. Sabučio, D. Šakalienės, M. Matijošaičio, A. Strelčiūno pateiktų Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 3, 10, 12 ir 17 straipsnių pakeitimo **įstatymo projekto Nr. XIVP-1104** (toliau – Projektas Nr. 1) ir Laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 8 ir 24 straipsnių pakeitimo **įstatymo projekto Nr. XIVP-1105** (toliau kartu – Įstatymų projektai) **tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui Įstatymų projektus tobulinti**. Įstatymų projektais numatoma uždrausti gyvūnų auginimą, veisimą ir žudymą dėl jų kailių, numatant tam pereinamąjį laikotarpį, atsižvelgiant į ūkininkų turimus įsipareigojimus ir numatant kompensacijas už veiklos nutraukimą. Siūloma, kad gyvūnų laikytojai, kurie laiko, veisia ir (ar) žudo gyvūnus užsiimdami komercine veikla dėl tikslo gauti ar parduoti kailius, turėtų šią veiklą baigti iki 2025-12-31.

Vertinant Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateiktą informaciją, darytina išvada, kad nurodytos problemos (pvz., kailinių gyvūnų ūkiuose neįmanoma užtikrinti gyvūnų gerovės, didžioji visuomenės dalis nepritaria gyvūnų auginimui dėl jų kailių, kanadinių audinių ūkiai kelia grėsmę visuomenės saugumui, kailinių žvėrelių ūkiai kenkia aplinkai) yra aktualios, pagrįstos kiekybiniais duomenimis, atliktų visuomenės nuomonės apklausų rezultatais, kitų valstybių (Jungtinės Karalystės, Nyderlandų, Belgijos, Liuksemburgo, Austrijos, Norvegijos, Prancūzijos (audinių auginimas), Danijos (lapių auginimas), Švedijos (lapių ir šinšių auginimas), Estijos, Latvijos, Slovėnijos, Slovakijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Serbijos, Kroatijos, Makedonijos bei Čekijos) patirtimi dėl kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo tam numatant pereinamuosius laikotarpius. Rengiant Įstatymų projektus konsultuotasi su VŠĮ „Tušti narvai“.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Paminėtina, kad 2022 metais ŽŪM užsakymu, įmonė „Smart Continent LT“ atliko kailinės žvėrininkystės uždraudimo Lietuvoje poveikio vertinimą, kurio duomenimis (ŽŪM rėmėsi rengdama šį nutarimo projektą):

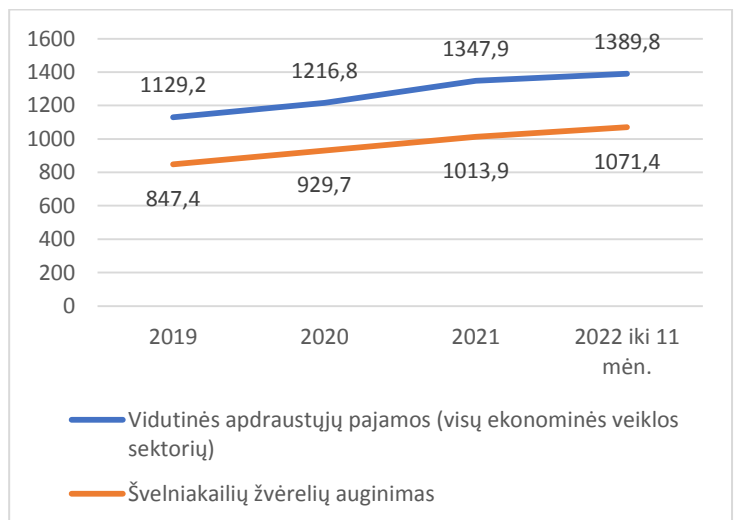
- kailinės žvėrininkystės sektorius iš viso 2019 m. sumokėjo **3,1 mln. Eur** mokesčių į valstybės biudžetą (įskaitant PSD ir VSD), 2020 m. – **2,7 mln. Eur**, o 2021 m. – **3,1 mln. Eur**;
- Valstybinei mokesčių inspekcijai sumokėti mokesčiai nuo 2017 m. iki 2021 m. **padidėjo 64,9 proc.** Beveik visais 2016–2021 m. laikotarpio metais sumokėti mokesčiai sudarė daugiau nei 1 mln. Eur. Didžiąją jų dalį – daugiau nei 80 proc. – sudarė gyventojų pajamų mokesčiai;
- pelno mokesčio dydis ir dalis svyravo skirtingais analizuojamo laikotarpio metais, tačiau nuo 2019 m. padidėjo nuo 1 proc. iki 16 proc. arba 15 proc. punkto. Atsižvelgiant į pateiktą informaciją galima teigti, kad uždraudus verslą, valstybė negautų atitinkamų įmokų;
- apdraustųjų VSD fonde asmenų, dirbančių kailinės žvėrininkystės versle, skaičius viršija **550 asmenų**, todėl staigus kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimas lemtų šių asmenų bedarbystę ir poreikį mokėti nedarbo išmokas bei kompensacijas. Potencialus nedarbo išmokų dydis sudarytų daugiau nei **1 mln. Eur**.
- dėl dirbančiųjų kailinės žvėrininkystės įmonėse vidutinių pajamų (pagal SODROS duomenis):

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Šaltinis:

<https://atvira.sodra.lt/lt-eur/>

	Vidutinės apdraustųjų pajamos (visų ekonominės veiklos sektorių), eurai	Švelniakailių žvėrelių auginimas
2019	1129,2	847,4
2020	1216,8	929,7
2021	1347,9	1013,9
2022 iki 11 mėn.	1389,8	1071,4

Manytina, kad nutarimo projektu siūlomos priemonės iš esmės yra tinkamos spręsti Įstatymų projektuose įvardijamas problemas, tačiau turėtų būti apsvarstytas tikslingumas tobulinti Įstatymų projektus įvertinus teikiamas pastabas ir pasiūlymus (ypač dėl racionalaus pereinamojo laikotarpio nustatymo). Anot ŽŪM, siekiant įvertinti kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo poveikį biudžetui dėl kompensacijų išmokėjimo, buvo įvertintos išmokos už prarastas pajamas, už išlaidas, susijusias su verslo uždarymu, nedarbo išmokos ir išmokos šeimų pajamoms užtikrinti. Staigus kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimas be Įstatymų projektuose numatyto pereinamojo laikotarpio pareikalautų 56,85 mln. Eur kompensacijų sumos, didžiausią kompensacijos dalį sudarytų išmoka už negautas pajamas už audinių odų pardavimą. Nustačius kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo pereinamąjį laikotarpį (t. y. šį verslą visiškai uždraudus nuo 2027-01-01), anot ŽŪM, kad šiuo verslu užsiimantys subjektai sugebėtų atsisakyti kailinės žvėrininkystės veiklos ir pereiti prie verslų kitose srityse, patirdami minimalius nuostolius. Nustačius pereinamąjį kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo laikotarpį iki 2027-01-01, iš valstybės biudžeto šio verslo atsisakantiems subjektams numatoma kompensacijų suma sudarytų apie 1 mln. Eur.

Nutarimo projektu siūloma:

- 1) pritarti Įstatymo projektų tikslui** [užtikrinti gyvūnų gerovę uždraudžiant kailinės žvėrininkystės verslą], nes Lietuva siekia prisijungti prie 2022 m. kovo 16 d. Europos Komisijos (EK) įgyvendinimo sprendimo (ES) 2022/482 dėl prašymo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/788 užregistruoti Europos piliečių iniciatyvą „Fur Free Europe“ („Kailiams Europoje – ne“), kurio tikslai – pasiekti, kad visoje Europos Sąjungoje (ES) būtų uždrausta: a) laikyti ir žudyti gyvūnus vien tik arba daugiausia dėl jų kailio; b) ūkiuose užaugintų gyvūnų kailį ir gaminius, kuriuose yra tokio kailio, pateikti ES rinkai, nes gyvūnų auginimas ir žudymas dėl kailio laikytinas žiauriu elgesiu su gyvūnais, o pagal apklausų duomenis, didžioji dauguma Sąjungos piliečių nori, kad gyvūnų auginimas dėl kailio būtų uždraustas. Pažymėtina ir tai, kad į EK kreipėsi ir dalis ES valstybių narių, skatindamos EK inicijuoti kailinių žvėrelių verslo draudimą ES, todėl tokia situacija formuoja realius kailinių žvėrelių auginimo ir žudymo dėl kailio verslo sunkumus artimoje perspektyvoje.
- 2) pasiūlyti Seimui tobulinti Įstatymų projektus pagal šias pastabas ir pasiūlymus:**
 - 2.1. Projekto Nr. 1 2 straipsniu keičiamo Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4 punkte siūloma nustatyti, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija taiko kompensacijas už komercinės veiklos, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, nutraukimą. Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Vyriausybės įstatymu, kompensacijų ūkinės veiklos subjektams skyrimas nėra Vyriausybės funkcija ir nedera su konstituciniu Vyriausybės teisiniu statusu, todėl minėtą nuostatą siūlytina išdėstyti taip: „4) nustato kompensacijų už komercinės veiklos, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, nutraukimą, tvarką. Kompensacijos gali būti skiriamos

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

veiklą vykdančioms įmonėms, įsteigtoms iki 2022 m. sausio 1 d.“

2.2. Siūlytina Įstatymų projektų įsigaliojimo bei kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo datas nukelti į **2027 m. sausio 1 d.**, kadangi:

2.2.1. staigus šios ūkio šakos verslo uždraudimas nulemtų verslo investicijų neatsiperkamumą ir didesnę verslo nutraukimo kompensacijų poreikį. Žvėrininkystės ūkiai per pastaruosius 10 metų investavo apie 40 mln. Eur į šios šakos plėtrą, tad iki 2027 m. didžioji dalis šių investicijų bus amortizuota, o tai lemtų mažesnius šio verslo nuostolius dėl veiklos uždraudimo; dirbantiesiems bus lengviau persiorientuoti į kitas veiklas;

2.2.2. trumpo pereinamojo laikotarpio numatymas daro tiesioginę įtaką kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo kompensacijų poreikiui iš valstybės biudžeto. Be to, ilgesnis pereinamasis laikotarpis suteikia didesnes galimybes verslui prisitaikyti prie besikeičiančios situacijos, nuosekliau pereinama prie naujam verslui reikalingų kompetencijų įgijimo ir investicijų sukaupimo;

2.2.3. nuo 2028 m. prasidės naujas ES BŽŪP paramos laikotarpis ir tai suteiktų galimybes uždaromiems žvėrininkystės verslams pretenduoti į finansinę paramą, investuojant į kitas žemės ūkio verslo sritis;

2.2.4. kitose ES valstybėse, kuriose buvo priimtas sprendimas uždrausti kailinės žvėrininkystės verslą, buvo suteikiamas verslo uždraudimo atidėjimo laikotarpis, svyruojantis nuo 1 iki 11 metų. Taikant šią praktiką, verslai gali adekviau prisitaikyti prie pokyčių ir palaipsniui su ekonomiškai mažiausiais nuostoliais užbaigti veiklos vykdymą bei persiorientuoti į kitas veiklas.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Kyla abejonių dėl Įstatymų projektų įgyvendinimo mechanizmo. Įstatymų projektais siūloma nustatyti, kad *Vyriausybė ar jos įgaliota institucija taiko kompensacijas už komercinės veiklos, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, nutraukimą*, o ši nuostata įsigalios nuo 2023-07-01. Taigi, Seimui priėmus Įstatymų projektus, kaip juose numatoma, *Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turėtų iki 2023-07-01 nustatyti kompensacijų už komercinės veiklos, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, nutraukimą, tvarką* (t. y., priimti įgyvendinamuosius teisės aktus). Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pažymima, kad „kompensacijos turėtų būti mokamos iš Žemės ūkio ministerijos ir (ar) Aplinkos ministerijos programų“. Pažymėtina, kad **2023 metams papildomų valstybės biudžeto lėšų** Įstatymų projektais siekiamam tikslui **įgyvendinti** (kompensacijoms už komercinės veiklos nutraukimą) **nenumatyta**. Atitinkamai manytina, kad Įstatymų projektuose siūlomas įgyvendinimo terminas yra pernelyg ankstyvas ir turėtų būti vėlinamas, kad atsakinga (-os) institucija (-os) spėtų tinkamai pasiruošti teisinio reguliavimo pakeitimų įgyvendinimui.

STEBĖSENA

Stebėsenos rodikliai nenustatyti.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Siūlomi teisinio reguliavimo pakeitimai buvo iš dalies aptarti 2022-12-12 ŽŪM organizuotame įmonės „Smart Continent LT“ atlikto kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo poveikio vertinimo ataskaitos pristatyme, dalyvaujant suinteresuotiems asmenims (socialiniams partneriams, žvėrininkystės verslo asocijuotų struktūrų ir įmonių, nevyriausybinių gyvūnų apsaugos organizacijos atstovams). Atskiro susitikimo su suinteresuotais asmenimis nutarimo projekto nuostatomis aptarti nebuvo organizuota.

Numatoma, kad inicijuojami teisinio reguliavimo pakeitimai tiesiogiai paveiks Lietuvoje kailinių žvėrelių auginimo veikla užsiimančius šeimos ūkius, žemės ūkio bendroves, įmones (priskaičiuojami **159 ūkiai**, kuriuose dirba **virš 550 asmenų**). Kailinių žvėrelių verslu daugiausia užsiimama Šiaulių r., Radviliškio r., Kėdainių r. ir Kauno r. savivaldybėse.

Socialiniai partneriai, asocijuotos verslo struktūros nepritaria siūlomiems teisinio reguliavimo pakeitimams.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Atsižvelgta į Teisingumo ministerijos, Finansų ministerijos pastabas, suderinta be pastabų su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Aplinkos ministerijos išvada su pastabomis nutarimo projektui pateikta pasibaigus derinimo terminui. Lieka neatsižvelgta į Žemės ūkio rūmų (ŽŪR), Lietuvos verslo konfederacijos (LVK), VŠĮ „Tušti narvai“, Lietuvos žvėrelių augintojų asociacijos (LŽAA) pastabas (motyvai dėl neatsižvelgimo pateikiami derinimo pažymoje):

- ŽŪR, LVK, LŽAA nepritaria siūlomiems teisinio reguliavimo pakeitimams, pateikdami ekonominio pobūdžio argumentus, kuriais grindžiamas verslo pelningumas, ir kt. pastabas (pvz., projekte pateikti argumentai negali būti laikomi pakankama ir svaria priežastimi išskirti vieną konkrečią verslo sritį bei priversti jos dalyvius

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

nutraukti vykdomą veiklą), į kuriuos neatsižvelgta. Rengėjai neatsižvelgė į šių suinteresuotų pusių argumentus, motyvuodami tuo, kad jie neatitinka Įstatymų projektų rengimo tikslų (t. y., gyvūnų gerovės užtikrinimas, atsižvelgimas į visuomenės požiūrį, rizikų visuomenės sveikatai mažinimas ir aplinkos apsauga).

- Nevyriausybinių gyvūnų apsaugos organizacija „Tušti narvai“ siūlo nutarimo projekte paankstinti kailinės žvėrininkystės verslo uždarymo terminą (kaip kad siūlomas Įstatymų projektuose – 2025-12-31), tačiau rengėjai, vadovaudamiesi kitų ES valstybių, priėmusių sprendimą uždrausti kailinės žvėrininkystės verslą, patirtimi (kai buvo suteikiamas nuo 1 iki 11 metų svyruojantis verslo uždraudimo atidėjimo laikotarpis, t. y., imant vidurkį), siūlytų, jų nuomone, optimalų sprendimą – 5 m. pereinamąjį laikotarpį, t. y. iki 2027-01-01.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė tikslinamojo pobūdžio, juridinės technikos pastabas ir pasiūlymus.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Vėluojama pateikti Vyriausybės išvadą Seimui 53 savaites. 2022 m. įmonės „Smart Continent LT“ atlikto kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimo Lietuvoje poveikio vertinimo ataskaita yra labiau palanki kailinių žvėrelių augintojams (akcentuojama šio verslo kuriama pridėtinė vertė, sumokami mokesčiai į valstybės biudžetą, sukuriama darbo vietos regionuose ir pan.). Paminėtina, kad Estija 2021 m. birželį priėmė įstatymo pataisas, uždraudžiančias kailinių žvėrelių veisimą ir auginimą dėl kailių, nustatydamą 4,5 m. pereinamąjį laikotarpį (iki 2025-12-31), o Latvija 2022 m. rugsėjį priėmė įstatymą, draudžiantį auginti, veisti ir žudyti kailinius žvėrelius, nustatydamą 5 m. pereinamąjį laikotarpį (iki 2027-12-31).

Vertinant liekančias neatsižvelgtas žemės ūkio sektoriaus socialinių partnerių, asocijuotų verslo struktūrų, nevyriausybinių organizacijų pastabas, siūlytina nutarimo projektą plačiau aptarti tarpinstituciniame pasitarime (I dalyje), iki kurio rengėjai įvertins Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2023-01-06 išvadoje Nr. NV-39 pateiktas pastabas ir šias Ekonomikos politikos grupės pastabas:

- manytina, kad siekiant identifikuoti tinkamiausią Vyriausybės poziciją dėl Įstatymų projektų, ją formuluojant turėtų būti vertinama ir pasisakoma ne tik apie siūlomo teisinio reguliavimo tikslą, bet ir priemones bei pasekmes;
- siūlytina papildyti nutarimo projektą su Finansų ministerija suderintomis nuostatomis dėl poveikio valstybės biudžetui, nurodant papildomų lėšų kompensacijoms už komercinės veiklos nutraukimą poreikį, lėšų skyrimo galimybes ir šaltinius, mokesčių į biudžetą praradimus. Taip pat turėtų būti pateiktas argumentuotas pasiūlymas dėl subjekto, kuris galėtų būti asignavimų valdytojas ir mokėti kompensacijas už komercinės veiklos, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, nutraukimą (įvertinant tai, kad su nurodytais Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nesutinka Aplinkos ministerija, nurodydama, kad nesutinka „su aiškinamajame rašte pateikta informacija, kad kompensacijos galėtų būti mokamos ir iš Aplinkos ministerijos programų“);
- siūlytina teikimo lydraštyje patikslinti informaciją apie derinimo su suinteresuotomis institucijomis rezultatus, konkrečiai nurodant, su kuriomis nutarimo projektas suderintas, į kurių pastabas buvo atsižvelgta ir pan. (pvz., nepateikta informacija apie derinimą su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, taip pat neaišku, kaip buvo įvertintos Aplinkos ministerijos pateiktos pastabos).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas